

nyilvánvaló megsértése volna a mi etnográfiai, földrajzi és gazdasági egységünknek. Bizonyos, hogy népünk jogos és határozott ellenállást fejtene ki ezzel szemben.

A jugoszláv nép arra törekszik, hogy ezeket a területeket egy független államban egyesítse. A belső államberendezés tekintetében maga a nép fog saját kívánsága és szükségletei szerint dönteni.

A jugoszláv nép a rend és a béke tényezője lesz. Minden erejét a haladásnak fogja szentelni, kifejleszti jól ismert adottságait a tengerészetre, melyeket elsősorban a brit nép tud majd kellőképpen értékelni. Tengeri kikötői oly mértékben nyílnak meg a kereskedelem előtt, mint eddig még soha, és használatuk biztosítva lesz a szárazföld valamennyi szomszéd népe, különösen pedig a csehek és a magyarok számára.

Népünk, mely több vallásfelekezetet követ, és amelynek vallási türelmessége közismert, nemzeti egységét a vallásfelekezetek teljes egyenjogúságának és szabadságának biztosításával fogja megkoronázni. Biztosak vagyunk orosz testvéreink érzelmei felől, de egyszersmind nyugati szövetségeseik jóindulatát is kérjük a szabadságért folytatott harcunkban. E felhívásunk alkalmával, melyet mint egy demokratikus nép képviselői intézünk a brit néphez és parlamenthez, számítunk arra a támogatásra, amellyel ők a jugoszláv népet segíteni fogják, hogy a vértanúság évszázadai után végre megvalósíthassa egységét és függetlenségét.

A Jugoszláv Bizottság nevében:
Dr. Ante Trumbić elnök

B

1915 júl. 9

Frigyes főherceg közös hadseregfőparancsnok átirata gr. Tisza István miniszterelnökhöz a délszláv manifesztum tárgyában

ME 1915–XII. res.–450 (3630/915)
(Német nyelvű gépelt irat fordítása)

Cs. és kir. Hadseregfőparancsnokság
K 10577 sz.

A délszlávok manifesztuma.

A HFP állomáshelyén, 1915. július 9-én.

A zágrábi cs. és kir. katonai parancsnokság jelenti:

„F. é. VII. 2-án a posta az alábbi nyomtatványt szolgáltatva ki:

1.) „To the British Nation and Parl[i]ament”,¹ a londoni délszlávok ismert manifesztuma.

2.) Egy horvátul fogalmazott manifesztum: „Jugoslavijo! Slovenci, Hrvati, Srbi!” azzal a felhívással a délszlávokhoz, hogy csatlakozzanak az ellenséghez. Aláírása: Upravni odbor „Jadranske Legien”. (Az „Adria-légió” intézőbizottsága.)

A két nyomtatvány egy keresztkötésben volt, amelyen elől egy zágrábi újság címe áll. Túldalán a „Jugoslovenski odbor, Szerb Követség, London” visszázási címet adja meg.

A címszalagra nagy kék bélyegző van rányomva: „Cenzúrázva”.²

¹ „A brit nemzethez és parlamentjéhez.”

² Az eredetiben is így, magyarul.

A cenzúrabizottság elnöke azonnal elrendelte Zágrábban minden példány feltartóztatását, és felszólította a zágrábi postaigazgatót, hogy a maga részéről rendelje el az ország postahivatalainál ennek a „cenzúrázva” bélyegzővel (valószínűleg tévesen) felszabadított nyomtatványnak a letiltását.[”]

A Hadseregfőparancsnokság a fentieket azzal a kéréssel hozza tisztelettel Excellenciád tudomására, szíveskedjék az ahhoz szükséges rendelkezéseket meghozni, hogy ilyen sürgős esetekben haladéktalanul tegyenek eleget a katonai hatóságok kérésének, mert különben még csekély késedelem is jelentékeny károkat okozhat. A postaigazgató hivatkozását a felettes hatóságtól való utasítás hiányára a HFP nem ismerheti el a lefoglalás megtagadásának indokául, mert nem férhetett kétség ahhoz, hogy a „cenzúrázva” bélyegzés vagy hamisított, vagy tévesen alkalmaztatott.

Frigyes főh[erceg] t[ábor]n[agy] s. k.

C

1915 júl. 15

Gr. Tisza István miniszterelnök választávirata Frigyes főherceg tábornagy, közös hadseregfőparancsnokhoz az ún. délszláv manifesztum és fejleményei tárgyában¹

ME 1915–XII. res.–450 (3630/915)
(Német nyelvű gépelt fogalmazvány fordítása)

A Cs. és Kir. Hadseregfőparancsnokságnak

Válaszolva f. hó 9-i K. 10577. sz. nagybecsű átiratára van szerencsém közölni, hogy a délszláv manifesztumra vonatkozóan Zágrábban történt incidenst a bán úr velem annak idején telefonon közölte, és az azonnal szigorúan kivizsgáltatott, amikor is megállapítást nyert, hogy egy kis félreértésről volt szó, ami azonnal tisztázott, úgyhogy a katonai részről történt kezdeményezés után a manifesztumnak még a postahivatalban lévő egyetlen példánya sem kézbesítetett a címzetteknek.

A zágrábi posta- és távíróhivatalt szigorú utasításokkal láttuk el, hogy hasonló esetekben a legnagyobb buzgósággal és előzékenységgel járjon el.

Budapest, 1915. július 15-én.

Tisza s. k.

¹ Az irat felzetén a „Tárgy” rovatban a következő megjelölést találjuk: „Armeoerkommando: a délszlávok manifesztuma tban. Exp. után lássa az I. és II/b. ügyosztály.”